

UITGELICHT

Een ledenvergadering is er niet alleen voor de formele procedures en het afwerken van agendapunten, maar biedt vaak ook gelegenheid voor een goed gesprek en gezamenlijke reflectie. Dit was zeker het geval bij de Algemene Regio Vergaderingen van D66 Groningen en Drenthe. Eind 2021 en begin 2022 vond hier een stimulerend gesprek plaats over polarisatie, naar aanleiding van het boek *De verdeelde Nederlanden* van hoogleraar Sjoerd Beugelsdijk.

Scheidslijnen

in de samenleving

tekst **Martijn Visser, medewerker**
Mr. Hans van Mierlo Stichting

Op uitnodiging van de vergadering had Sjoerd Beugelsdijk een korte lezing voorbereid over dit onderwerp. D66 Kamerlid Tjeerd de Groot en senator en hoogleraar Peter van de Voort waren ook aanwezig voor hun reflectie hierop vanuit de politiek. En ik mocht als wetenschappelijk medewerker van de Hans van Mierlo Stichting aanschuiven om het onderwerp te verbinden met het sociaal-liberale gedachtegoed van D66.

Zoals Beugelsdijk in zijn lezing uitlegde staat polarisatie op de eerste plek van alle zorgen die Nederlanders hebben over onze samenleving. En dat is niet onterecht: onze politici worden om de haverklap bedreigd, NOS-journalisten durven niet met hun logo de straat op, en wie zich waagt in de wereld van sociale media wordt al snel meegesleept in een maalstroom van agressie en desinformatie. Burgers leven steeds minder in een gemeenschappelijke wereld, terwijl verschillen in wantrouwen, rancune en ontevredenheid toenemen.

Fragmentatie

Die polarisatie gaat bovendien samen met sociaal-economische fragmentatie. Verschillen in vermogen, onderwijs, gezondheid, woonsituatie en arbeidsomstandigheden trekken steeds scherpere scheidslijnen door de samenleving die steeds moeilijker te overbruggen zijn. Neem het verschil tussen hoger- en lageropgeleiden: die laatsten leven gemiddeld zeven jaar korter, hebben vijftien minder gezonde levensjaren, zagen hun salaris aanzienlijk minder stijgen, kunnen vaker geen woning vinden, worden minder gehoord in de politiek, en zijn doorgaans minder tevreden en gelukkig.

Beugelsdijk legde uit dat dit het gevolg is van een samenspel van factoren: globalisering van de economie, individualisering van de samenleving, nieuwe politieke verhoudingen en de invloed van sociale media spelen allemaal een rol. Maar dit samenspel werd óók in de kaart gespeeld door de politiek van de laatste decennia: sociaaleconomische verschillen werden vergroot in naam van individuele vrijheid, het publieke domein werd geprivatiseerd in naam van efficiëntie, en toenemende bestaansonzekerheid werd verbloed met een beroep op eigen verantwoordelijkheid.

Kansencrisis

De rechtvaardiging hiervoor was dat iedereen een gelijke kans krijgt wat van het leven te maken – succes zien we als individuele verdienste, mislukking als individuele tekortkoming. Inmiddels weten we dat dit zo niet werkt: wanneer je wordt geboren in een

huurwoning van lager opgeleide, minder gezonde ouders met een flexcontract is dit vaak van beslissende invloed op je verdere levensloop. Die scheidslijnen creëren zo al snel een groep ‘winnaars’ die ten onrechte menen dat ze hun verworvenheden aan zichzelf te danken hebben, en een groep ‘verliezers’ die ontevreden zijn afgehaakt van de publieke zaak. Toenemende ongelijkheid en afkalvende solidariteit leiden zo tot een kansen- en burgerschaps crisis die elkaar wederzijds versterken.

Hoe kunnen we die crises stoppen en de losse eilandjes waar Nederland nu uit bestaat weer aan elkaar lijmen? In mijn bijdrage tijdens de bijeenkomsten in Groningen en Drenthe deed ik een beroep op gelijkheid en solidariteit. Ondanks dat we daarbij misschien eerder denken aan een stoffig socialisme of een conservatief confessionalisme kreeg ik toch veel bijval van de noordelijke en oostelijke D66'ers: daar wordt een traditie van *naoberschap* al lange tijd gekoesterd.

Winnaars en verliezers

Maar ook een *sociaal*-liberale politiek zou zich volgens mij meer op gelijkheid en solidariteit moeten richten: niet omwille van zichzelf, maar als randvoorwaarden voor een vrije en rechtvaardige samenleving. De overheid zou zich actief moeten inzetten om de scheidslijnen in de samenleving te dichten, en om de mensen weer bij elkaar te brengen door bijvoorbeeld te investeren in ontmoetingsplaatsen als de bibliotheek, de sportvereniging, het buurthuis en de scouting.

Het sociaal-liberalisme is een politieke stroming die uiteindelijk niet verdeelt, maar juist verbindt; een stroming die er niet alleen is voor de winnaars, maar juist en vooral ook voor de verliezers en de afhakers. D66, ooit opgericht om meer mensen te betrekken bij de democratie en de publieke zaak, is bij uitstek de partij die zich voor hen moet inzetten. ■

Wil jij op een ledenvergadering ook in gesprek met Sjoerd Beugelsdijk en de Van Mierlo Stichting? Stuur een bericht naar de redactie: democraat@d66.nl